

Comparative study on the effect of social features on the level of social cohesion in old and new neighborhoods of Yazd (Case study: Poshte Bagh and the first phase of Azadshahr)

Saraei, M^a. Fallah Hoseini, F^{b,1}

^a Associate Professor of Geography & Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran.

^b MSc of Geography & Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran.

ABSTRACT

Objective: The concept of social cohesion has been transformed from the past to the present and has been affected by some factors. This research has a comparative approach to investigate the effect of social characteristics on social cohesion in the old and new neighborhoods of Yazd.

Methods: The method of study was to collect documents using a questionnaire and library studies. The statistical population is residents of the Poshte Bagh and the first phase of Azadshahr as two old and new neighborhoods in Yazd in 1395 and the sample size was 384 households, which is estimated according to Cochran's formula. In order to analyze the data for evaluating of social cohesion and education, used Anova test, income used Pearson correlation and sense of belonging, T-test was used.

Results: The results of Anova test with its level and significance were F: 1.59 and 0.187, F: 3.675 and 0.043, respectively in Poshte Bagh and first phase of Azadshahr that shows the effect of education on social cohesion. Pearson correlation with 0.187 and 0.000 in significant level in Poshte Bagh, and with 0.368 and 0.002 in significant level in Azadshahr were explained which shows the role of income on cohesion. And T-test result: sense of belonging in Poshte Bagh was 4.38 and 3.98 for its social cohesion and 4.13 for Azadshahr and 3.53 for its social cohesion at the significant level of 0.000; this means that a sense of belonging can effect community.

Conclusion: education and income, increased participation in Azadshahr, but in Poshte Bagh a sense of belonging enhances cohesion.

Keywords: Education, Sense of Belonging, Social Cohesion, New and Old Neighborhoods, Yazd City.

Received: May 29 2019 Reviewed: December 14 2019 Accepted: December 26 2019 Published online: March 20, 2020

Citation: Saraei, M., Fallah Hoseini, F., (2019). *Comparative study on the effect of social features on the level of social cohesion in old and new neighborhoods of Yazd (Case study: Poshte Bagh and first phase of Azadshahr)*. Journal of Urban Social Geography, 7 (1), 81-95. (In Persian)

DOI: [10.22103/JUSG.2020.2006](https://doi.org/10.22103/JUSG.2020.2006)

¹ Corresponding author at: Yazd University, Yazd, Iran, P.C: 89177-55837. E-mail address: fallahhoseini@stu.yazd.ac.ir (Fallah Hoseini, F).

ارزیابی تطبیقی تأثیر ویژگی‌های اجتماعی بر میزان انسجام اجتماعی در محلات قدیمی و جدید شهر یزد (مطالعه موردی: پشت باغ و فاز یک آزادشهر)

محمدحسین سرایی^a، فریده فلاح‌حسینی^b

^a دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.
^b کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

چکیده

تبيين موضوع: مفهوم انسجام اجتماعی از گذشته تا امروز دچار تحول گشته و تحت تأثیر عواملی قرار گرفته است. این پژوهش با رویکرد تطبیقی به بررسی تأثیر ویژگی‌های اجتماعی بر میزان انسجام اجتماعی در محلات قدیمی و جدید شهر یزد می‌پردازد.

روش: روش تحقیق پژوهش، توصیفی-تحلیلی و پیمایشی بوده و جمع‌آوری اطلاعات با ابزار پرسشنامه و مطالعات کتابخانه‌ای بوده است. جامعه آماری، ساکنین محلات پشت‌باغ و فاز یک آزادشهر به عنوان دو محله قدیم و جدید شهر یزد در سال ۱۳۹۵ می‌باشند. تعداد نمونه آماری براساس فرمول کوکران ۳۸۴ خانوار بوده است. بمنظور تجزیه و تحلیل داده‌ها در بررسی میزان انسجام و تحصیلات، از آزمون Anova، با درآمد، همبستگی پیرسون و با حس تعلق از آزمون T استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج آزمون Anova با میزان و سطح معناداری آن در پشت‌باغ و آزادشهر به ترتیب F: ۱/۵۹ و ۳/۶۷۵، ۰/۱۸۷ و F: ۰/۴۳ برآورد گردید که نشان از اثر تحصیلات بر انسجام است. همبستگی پیرسون به میزان ۰/۱۸۷ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ در پشت‌باغ و میزان ۰/۳۶۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۲ در آزادشهر تبیین شد که نقش درآمد را بر انسجام تبیین می‌نماید و در آزمون T، میانگین حس تعلق در پشت‌باغ ۴/۳۸ و انسجام اجتماعی آن ۳/۸۹ و برای آزادشهر ۴/۱۳ و انسجام اجتماعی ۲/۵۳ در سطح معناداری ۰/۰۰۰ تأیید شد؛ یعنی حس تعلق می‌تواند باعث ایجاد جامعه‌ای منجمد شود.

نتایج: درآمد و تحصیلات در آزادشهر آگاهی و مشارکت را افزایش و انسجام را بیشتر اما در پشت‌باغ حس تعلق انسجام را تقویت می‌کند و درآمد پایین، سالخوردگی و جمعیت غیربومی به کاهش آن منجر می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: تحصیلات، حس تعلق، انسجام اجتماعی، محلات جدید و قدیمی، شهر یزد.

انتشار آنلاین: ۱۳۹۹/۰۷/۰۱

پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۰۵

بازنگری: ۱۳۹۸/۰۹/۲۳

دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۰۸

استناد: سرایی، محمدحسین؛ فلاح‌حسینی، فریده (۱۳۹۸). *ارزیابی تطبیقی تأثیر ویژگی‌های اجتماعی بر میزان انسجام اجتماعی در محلات قدیمی و جدید شهر یزد (مطالعه موردی: پشت باغ و فاز یک آزادشهر)*. دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، ۷ (۱)، ۸۱-۹۵.

DOI: [10.22103/JUSG.2020.2006](https://doi.org/10.22103/JUSG.2020.2006)

مقدمه

شهرنشینی در چند دهه اخیر پویایی فراگیر بوده است. دامنه تحولاتی که در سطح ساختارهای اجتماعی و روابط و مناسبات جمعی در دوران جدید حیات شهرنشینی بوجود آمده، جنبه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی را متأثر ساخته است (صالحی، ۱۳۸۹: ۱۵). پایداری حیات اجتماعی و فرهنگی یک جامعه در گرو همبستگی بین اجزا و عناصر سازنده ساختار اجتماعی آن جامعه است (نوابخش و فیروزآبادی، ۱۳۹۱: ۳۲). رشد و توسعه‌ی جوامع امروزی و افزایش حجم واحدهای اجتماعی پیوسته با افزایش در پیچیدگی ساختارهایشان همراه است که چنین پیچیدگی باعث شکننده‌تر شدن این جوامع نسبت به جوامع گذشته با ساختار ساده‌ی آنها می‌شود (Kouz, 2004: 138-13). چنین جامعه‌ای نمی‌تواند در رسیدن به اهداف مشترک جامعه‌ی خود موفق باشد، لذا شناسایی عوامل مؤثر در تقویت جامعه‌ای متحد ضروری به نظر می‌رسد. احساس تعلق در جوامع سنتی نقش پررنگی در حفظ محله‌ای منسجم و برقراری روابط یکپارچه در محله داشته، این در حالی است که سطح تحصیلات و درآمد از جمله مفاهیم مطرح‌شده در دنیای امروز هستند که می‌توانند در افزایش همبستگی اجتماعی، نقشی تأثیرگذار ایفا کنند؛ چرا که در گذشته افراد تحت هر شرایطی و قرار گرفتن در هر پایگاه و قومیتی، حداقل همیاری و مساعدت اجتماعی را پذیرا بودند اما جامعه جدید پیش‌شرط‌هایی را برای برقراری چنین انسجامی لازم می‌شمارد.

شهر یزد نیز تحت‌تأثیر مدرنیته دچار گسستگی‌های فیزیکی و اجتماعی شده که جایگزینی‌های جمعیتی را بر حسب پایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی در مناطق مختلف شهری موجب شده که بدنبال آن مفهوم تعلق مکانی در نبود هویت مکانی کمتر احساس می‌شود و ویژگی‌های اجتماعی نیز که ضامن بقای جامعه‌ی محلی منسجم هستند، در کانون توجه قرار می‌گیرد. تحصیلات و درآمد از جمله مهمترین ویژگی‌های اجتماعی هستند که زمینه‌ی افزایش تعاملات اجتماعی را در اثر افزایش آگاهی‌های عمومی به نفع جامعه فراهم می‌آورد، لذا بنظر می‌رسد سطح تحصیلات در بافت جدید (فازیک آزادشهر) بر میزان انسجام اجتماعی ساکنین آن تأثیرگذار بوده است. همچنین میزان درآمد و در واقع پایگاه‌های اقتصادی نیز بر میزان انسجام اجتماعی در سطح بافت‌های گوناگون، مؤثر بوده که بنظر می‌رسد در بافت جدید (فاز یک آزادشهر) عاملی اثرگذار بر انسجام اجتماعی باشد.

حس تعلق به جامعه در افراد که در نتیجه‌ی برخوردها، منافع مشترک و سابقه‌ی سکونت در محله شکل می‌گیرد می‌تواند تأثیری متفاوت بر میزان انسجام اجتماعی در محلات مختلف داشته باشد. بنابراین بنظر می‌رسد ساکنین بافت قدیم (محله پشت‌باغ)، احساس تعلق بیشتری نسبت به محلات جدید (فاز یک آزادشهر) داشته و به تناسب افزایش حس تعلق افراد به محله، انسجام اجتماعی بالاتری را در این محلات شاهد هستیم. لذا هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی بین تحصیلات، درآمد و احساس تعلق بعنوان ویژگی‌های اجتماعی با میزان انسجام اجتماعی در دو بافت قدیم پشت‌باغ و جدید فاز یک آزادشهر در یزد می‌باشد.

پیشینه نظری

انسجام اجتماعی به معنی استحکام درونی و مترادف با وحدت اجتماعی است و دلالت بر توافق جمعی میان اعضای یک جامعه دارد که حاصل پذیرش، درونی‌کردن نظام آموزشی و هنجاری یک جامعه و وجود تعلق اجتماعی (احساس «ما بودن») و تراکمی از وجود تعامل‌گر میان افراد آن جامعه است (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۳: ۲۸۷). به زعم «اگوست کنت» توزیع دایمی کارهای گوناگون انسان‌هاست که همبستگی اجتماعی را پدید می‌آورد و همبستگی با به هم پیوستگی درونی جامعه یا گروه در ارتباط است (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۴۰۱). در جوامع سنتی یا قبیله‌ای اکثر فعالیت‌های یکنواخت زندگی در یک محیط فیزیکی واحد و در موقعیتی با حضور مشترک بالا رخ می‌دهد. در چنین موقعیتی، تحقق انسجام

اجتماعی، همان تحقق انسجام نظام است، چون روابط اجتماعی بسیار محدودی، ورای سطح روزمره چهره به چهره وجود دارد (افروغ، ۱۳۹۳: ۱۱۰). نباید از نقش محل‌هایی با مقیاس کوچک به مثابه زمینه‌هایی که در آنها تعاملات چهره‌به‌چهره رخ می‌دهد، غافل بود (چلبی، ۱۳۸۵: ۲۰۶). شیوه‌های طراحی مدرن، اهمیت عناصر فرهنگی بافت شهری را در نظر نمی‌گیرند. عناصری که خود، بیشترین عامل برقراری تعاملات محله‌ای می‌باشد (فردوسیان، ۱۳۹۳: ۲۱۸).

درآمد و تحصیلات از جمله مؤلفه‌های اجتماعی مطرح شده در افزایش انسجام اجتماعی می‌باشند، بدین صورت که با افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش، دامنه مهارت‌ها بالا رفته (Budria & Pereira, 2009: 218) و درآمدها (عامل اقتصادی) متعاقباً افزایش می‌یابد (OECD, 2011) که این افزایش درآمد نیز، خود انگیزه‌ای برای افزایش روابط و مکاتبات بین مردم در جوامع و حتی در مقیاس وسیع‌تر بین جوامع می‌شود (Winters, 2011). هانتینگتون و نلسون در مطالعات خود، نقش مشارکت را فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی بیان نموده‌اند. از میان متغیرهای منزلتی، سطح تحصیلات فرد بیشترین تأثیر را بر مشارکت اجتماعی و سیاسی فرد دارد (Hantington, 1991: 54).

محله شهری که خود یک سیستم مستقل کالبدی در قالب شهر ایرانی است، در طی زمان و در فرآیند شکل‌گیری خود با هویت مکانی حتی قوی‌تر از هویت شهری توانسته در انسجام‌بخشی شهر ایرانی نقشی اساسی ایفا کند (باقری، ۱۳۸۸: ۱۵۷). هویت محله‌ای در گذشته نقشی مؤثر در روند مشارکتی مردم محله و انجام امور به صورت جمعی داشت، اما امروزه با گسسته شدن محلات و آمیخته شدن معماری بیگانه با فرهنگ بومی، فضاهای جدیدی در شهر شکل می‌گیرند که تأثیر مستقیمی بر روابط اجتماعی و رفتار ساکنین محلات گذاشته، بگونه‌ای که می‌توان آثار آن را در کاهش حس تعلق به مکان جستجو نمود (غلامی و حیاتی، ۱۳۹۲: ۱۳۲). بنا به عقیده دورکیم، حس تعلق در جامعه نوعی حس قرابت و همانندی را بوجود می‌آورد که گسترش ارتباطات در سطح جامعه را بدنبال دارد. در کشورهای درحال توسعه از جمله ایران بدلیل قرارگرفتن در دوران گذار، هنجارهای موجود در جامعه دچار تحول شده و نتیجه آن کم‌رنگ‌تر شدن تعلقات اجتماعی افراد به جامعه و به تبع آن تغییر الگوهای همکاری در امور مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... قوت خواهد یافت. آنچه در این میان بر مسائل موجود می‌افزاید این است که نه مفهوم مشارکت و ابعاد آن به خوبی تعریف شده و نه عوامل تقویت‌کننده و یا در طیف دیگر تضعیف‌کننده آن موضوع، مورد بررسی جدی قرار گرفته است (محسنی و جاراللهی، ۱۳۸۷: ۱۱).

پیشینه عملی

تحقیقات و پژوهش‌های علمی بیشماری در این زمینه صورت گرفته که در جدول ذیل، نمونه‌ای از کارهای پژوهشی نویسندگان داخلی و خارجی آمده است:

جدول ۱- پژوهش‌های صورت گرفته در باب انسجام اجتماعی

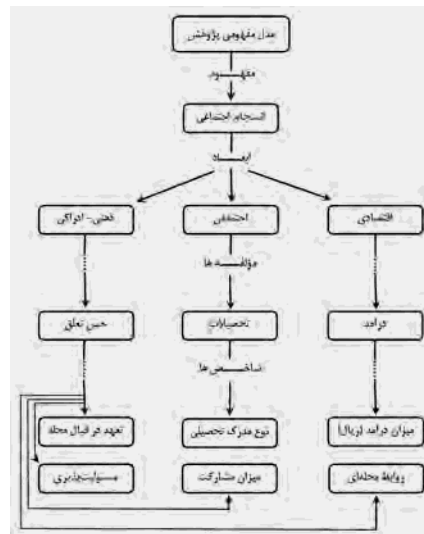
موضوع پژوهش/نتیجه	پژوهشگر/سال	
تبیین رابطه‌ی سطح تحصیلات و میزان انسجام ملی و اجتماعی شهروندان (شهر کاشان) // افزایش انسجام اجتماعی در نتیجه افزایش سطح تحصیلات	محسن نیازی (۱۳۹۰)	ش
بررسی رابطه‌ی میزان احساس تعلق اجتماعی شهروندان با میزان مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان (شهروندان مناطق ۳ و ۱۲ شهر تهران) // افزایش انسجام اجتماعی در راستای افزایش حس تعلق	باقری بنجار و رحیمی (۱۳۹۱)	
بررسی تأثیر هویت کالبدی بر انسجام اجتماعی (مطالعه موردی: محله اوین تهران) // کاهش هویت کالبدی و متعاقباً گسستگی و سردی روابط اجتماعی	غلامی و حیاتی (۱۳۹۲)	

تأثیر ویژگی‌های اجتماعی و کالبدی فضای شهری بر انسجام اجتماعی در مجتمع‌های مسکونی (مطالعه موردی: مجتمع آپارتمان‌های مرتفع شهر جدید) // خودمختاری اجتماعی از سوی ساکنین و انفکاک اجتماعی میان مجتمع و شهر	زمانی و اصغرپور (۱۳۹۳)	
بررسی رابطه‌ی کیفیت زندگی و مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز/ افزایش کیفیت زندگی باعث افزایش مشارکت در بین دانشجویان می‌شود و زمینه‌ساز مشارکت و احساس مسئولیت در امور محله، مکان‌های عمومی، شهر و کل کشور می‌گردد.	غفارزاده و صباغ (۱۳۹۵)	
نقش گفتگوها و برنامه‌های سیاسی رادیو در افزایش همبستگی و مشارکت، با استفاده از داده‌های یک بررسی نمونه در مورد بزرگسالان سانتیاگو/ سطح تحصیلات، ضرورت آگاهی و توجه نسبت به انسجام جامعه را بالا می‌برد.	هافستر و جیانوس (۱۳۷۶)	ک ژ
انسجام اجتماعی و رابطه آن با تعلق اجتماعی در کشورهای آمریکای لاتین و حوزه کارائیب/ اعتماد، مشارکت و انتظارات برای آینده از شاخص‌های تعلق بوده که موجبات انسجام اجتماعی بیشتر را در جامعه رقم می‌زند.	اکلاک (۱۳۸۶)	
آموزش عالی و انسجام اجتماعی/ بالا رفتن سطح تحصیلات، حضور فعال‌تر را در هرگونه تصمیم‌گیری سیاسی و اقتصادی-مالی را رقم می‌زند.	رگو و همکاران (۱۳۹۱)	
بیکار و تنهایی؟ بیکاری و مشارکت اجتماعی در اروپا/ نبود شغل، بیکاری و فقر منجر به کاهش مشارکت اجتماعی می‌گردد.	دیکخوف و گاش (۱۳۹۴)	

(تهیه و تنظیم: نگارندگان، ۱۳۹۵)

داده‌ها و روش‌شناسی

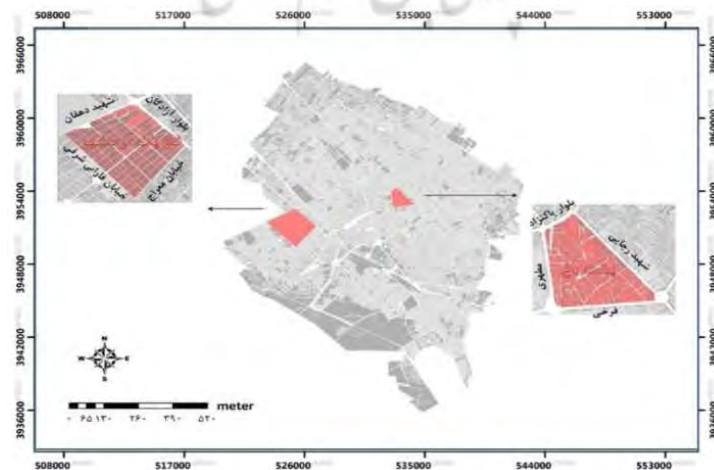
روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی، شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مطالعات اسنادی-کتابخانه‌ای بوده و اطلاعات میدانی از طریق ابزار پرسشنامه جمع‌آوری شده است. بمنظور تعیین روایی پرسشنامه از نظرات کارشناسان استفاده شد و با کم و زیاد کردن شاخص‌ها و مؤلفه‌ها پرسشنامه به روایی دلخواه رسید، از سویی برای تعیین پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب 0.779 بدست آمد که نشان از پایایی مناسب پرسشنامه دارد. جهت شناسایی ویژگی‌های اجتماعی و میزان انسجام اجتماعی محلات، مؤلفه‌ها و متغیرهای لازم استخراج و سپس داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آماری، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ساکنین محله‌های آزادشهر (فاز یک) و محله پشت‌باغ می‌باشد که بر طبق فرمول کوکران حجم نمونه 384 نفر با ضریب اطمینان 95% و ضریب خطای 5% در نظر گرفته شده است که برای افزایش میزان دقت 400 نفر منتخب می‌باشند. با توجه به جمعیت بیشتر فاز یک آزادشهر نسبت به محله پشت‌باغ و برقراری یک نسبت مناسب با توجه به جمعیت هر محله، 220 نفر در فاز یک آزادشهر محله و 180 نفر در پشت‌باغ پاسخگو بوده‌اند. به منظور سنجش میزان انسجام اجتماعی با بهره‌گیری از مبانی نظری و تحقیقات انجام شده، چهار عامل تعهد افراد در قبال جامعه محلی، مسئولیت‌پذیری در یک امر مربوط به محله، نگرش مشارکتی شهروندان و میزان روابط مردم محله انتخاب گردید تا رابطه‌ی بین این عامل‌ها و متغیرهای میزان تحصیلات، درآمد و احساس تعلق، برتری انسجام اجتماعی در یکی از محلات پشت‌باغ و فاز یک آزادشهر مورد ارزیابی قرار گیرد.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۵)

قلمرو پژوهش

شهر یزد در عرض جغرافیایی ۲۹ درجه و ۵۲ دقیقه تا ۳۳ درجه و ۲۷ دقیقه شمالی و ۵۲ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۵۶ درجه و ۳۷ دقیقه شرقی به‌عنوان بزرگترین واحد تاریخی استان یزد در مرکز ایران واقع شده است. جمعیت شهر یزد در سال ۱۳۸۵، با احتساب محدوده‌های عیش‌آباد و خیرآباد معادل ۴۳۲۱۹۴ که در سال ۱۳۹۰ به ۵۸۲۶۸۲ هزار نفر رسیده است. تقسیمات شهری شهر یزد با توجه به طرح تفصیلی شهر یزد تا قبل از سال ۱۳۹۱، شهر به ۳ منطقه، ۹ ناحیه و ۴۰ محله به همراه دو محدوده‌ی عیش‌آباد و خیرآباد تقسیم می‌شد. در سال ۱۳۹۲ شورای شهر یزد با همکاری شهرداری، محله‌بندی شهر یزد را از تعداد فوق به ۱۲۶ محله تقسیم نموده‌اند. سپس در سال ۱۳۹۵ نیز منطقه‌بندی شهر از سه منطقه به پنج منطقه ارتقا پیدا کرد. محدوده مورد مطالعه این پژوهش شامل محله پشت‌باغ که در مجاورت بافت تاریخی و بعنوان بافت قدیمی- میانی و محله‌ای دارای واجد ارزش (وجود اماکن تاریخی مربوط به دوره قاجار) در منطقه بافت تاریخی شهر یزد واقع گردیده و دارای مساحتی برابر با ۳۹۵۰۲۵ متر مربع و جمعیت ۲۰۲۴ نفر و محله آزادشهر (فاز یک)، محله‌ای با ساختار جدید و حاشیه‌ای در منطقه چهار شهر یزد و دارای مساحت و جمعیتی برابر با ۱۷۴۶۷۶۷ متر مربع و ۲۵۲۸۹ نفر می‌باشد.

شکل ۲- موقعیت محلات پشت‌باغ و فاز یک آزادشهر در شهر یزد (ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۵)

یافته‌ها

در این بخش از پژوهش، پس از معرفی مختصر مشخصات فردی پاسخگویان در دو محله به بررسی سطح انسجام اجتماعی در ارتباط با تحصیلات با استفاده از آزمون Anova پرداخته شده است. سپس جهت بررسی سطح انسجام اجتماعی در رابطه با سطح اقتصادی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده و در آخر به منظور تعیین ضریب اهمیت حس تعلق در شاخص‌های انسجام اجتماعی، مدل رگرسیون بکار برده شده است. برای انجام مدل، متغیرهای وابسته و مستقل تعیین گردیده و هرکدام جداگانه وارد مدل شده است و نتیجتاً نحوه ارتباط و پیوستگی هریک از متغیرها با انسجام اجتماعی مشخص گردیده است.

متغیرهای زمینه‌ای: پس از توزیع پرسشنامه‌های مشخص شده در محلات مورد مطالعه از میان پاسخ‌گویان در محله پشت‌باغ، از بین ۱۸۰ پرسشنامه، ۴۴/۲۳ درصد را مردان و ۵۷/۷۷ درصد را زنان و در فاز یک آزادشهر، از بین ۲۲۰ پرسشنامه، ۱۶/۳۶ درصد را مردان و ۸۳/۶۳ درصد را زنان شامل می‌شوند. همچنین در محله پشت‌باغ، ۶۸/۸۸ درصد از پاسخ‌گویان متأهل و ۳۱/۱۱ درصد مجرد و در فاز یک آزادشهر، ۸۴/۵۴ درصد متأهل و ۱۵/۴۵ درصد مجرد اعلام شده‌اند. بطور کلی طیف سنی پاسخ‌دهندگان را در پشت‌باغ گروه سنی بین ۱۵ تا ۸۶ سال و در فاز یک آزادشهر ۲۲ تا ۶۰ سال تشکیل داده‌اند.

بررسی سطح انسجام اجتماعی در ارتباط با تحصیلات: بمنظور بررسی سطح انسجام اجتماعی در رابطه با تحصیلات از آزمون Anova استفاده شد. نتایج حاصل از بررسی انسجام اجتماعی در ارتباط با تحصیلات در سطح محلات مورد مطالعه در ادامه آمده است:

جدول ۲- تحلیل واریانس یک‌طرفه برای مقایسه نمره انسجام اجتماعی گروه‌های تحصیلی محله پشت‌باغ

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	F	P
بیسواد	۳/۰۱	۰/۵۳۱۲	۱/۵۹۰	p < ۰/۱۸۷
راهنمایی	۳/۶۳	۰/۵۸۹۶		
متوسطه	۳/۷۰	۰/۵۹۷۳		
فوق دیپلم	۳/۷۱	۰/۵۲۳۷		
کارشناسی	۳/۶۸	۰/۴۱۲۵۶		
کارشناسی ارشد	۳/۶۹	۰/۴۲۳۶۷		
دکتری	۳/۵	-		

(منبع: یافته‌های تحقیق)

نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد در بین گروه‌های مختلف تحصیلاتی از نظر انسجام اجتماعی در محله پشت‌باغ تفاوت معناداری وجود ندارد. اگرچه میانگین نمرات تفاوت‌هایی را نشان می‌دهد اما این تفاوت‌ها با توجه به سطح معناداری بدست‌آمده به میزان ۰/۱۸۷ که بسیار بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد، معنادار نیست. نکته قابل توجه این است که جدول فوق نشان می‌دهد که میانگین نمرات از بیسوادان تا مقطع فوق دیپلم در حال افزایش است. بدین معنا که سطح سواد بالاتر، انسجام اجتماعی بیشتری به همراه داشته است. اما بطور کلی باتوجه به اینکه پشت‌باغ محله‌ای قدیمی می‌باشد و عمده جمعیت ساکن را مردم محلی و بومی بجا مانده از شاید چندین نسل پیاپی تشکیل می‌دهد، لذا برقراری روابط درون محله و متعاقب آن انسجام اجتماعی هیچ‌گونه دلیلی جز احساس بشردوستانه و احساس وظیفه در قبال خود، جامعه‌ی محلی و مکان زندگی خود ندارد. در نتیجه تحصیلات نمی‌تواند عاملی صرف در انسجام اجتماعی محله‌ای تلقی

گردد و بین این دو عامل رابطه معناداری برقرار نمی‌باشد. از آنجایی که بررسی تطبیقی مدنظر می‌باشد، در ادامه بررسی وضعیت تحصیلات با انسجام اجتماعی در فاز یک آزاد شهر مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۳- تحلیل واریانس یک‌طرفه برای مقایسه نمره انسجام اجتماعی گروه‌های تحصیلی فاز یک آزادشهر

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	F	P
بیسواد	۳/۱۲	۰/۴۳۲۱	۳/۶۷۵	p < ۰/۰۴۳
راهنمایی	۳/۲۱	۰/۳۲۱۴		
متوسطه	۳/۴۰	۰/۳۱۲۲		
فوق دیپلم	۳/۴۴	۰/۳۱۱۲		
کارشناسی	۳/۷۴	۰/۳۰۹۶		
کارشناسی ارشد	۳/۸۰	۰/۳۰۸۸		
دکتری	۳/۸۱	۰/۳۰۶۶۵		

(منبع: یافته‌های تحقیق)

جدول ۴- تعیین رابطه معناداری سطح تحصیلات با انسجام اجتماعی فعالیت براساس آزمون Tukay

گروه تحصیلی	سطح معناداری	سطح تحصیلات	انحراف استاندارد
دکتری	۰/۰۰۰	بیسواد	۰/۴۳۲۱
	۰/۰۳۲	راهنمایی	۰/۳۲۱۴
	۰/۰۴۱	متوسطه	۰/۳۱۲۲
	۰/۰۴۹	فوق دیپلم	۰/۳۱۱۲
	۰/۰۷۸	کارشناسی	۰/۳۰۹۶

(منبع: یافته‌های تحقیق)

نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد در بین گروه‌های مختلف تحصیلاتی از نظر انسجام اجتماعی در فاز یک آزادشهر تفاوت معناداری با سطح معناداری ۰/۰۴۳ وجود دارد. محله‌ی برنامه‌ریزی شده و جدید آزادشهر، مردمی را شامل می‌شود که جدای از گوناگونی‌های قومی و فرهنگی که می‌توانست عاملی در عدم مراودات در اثر عدم شناخت افراد نسبت به یکدیگر منجر شود، با افزایش سطح تحصیلات، سطح درک و آگاهی ساکنین نسبت به محیط پیرامون بالا رفته و این ویژگی در کمک به حضور افراد و شرکت در امور محله برای حفظ زندگی خود و پایداری محله نقش مهمی داشته است و ضامن بقای زندگی اجتماعی و مشارکت شهروندی می‌گردد. در ادامه برای یافتن تفاوت بین سطح تحصیلات و انسجام اجتماعی از آزمون تعقیبی توکی استفاده شده است. در این آزمون بالاترین سطح تحصیلات یعنی دکتری از نظر انسجام اجتماعی با سایر گروه‌ها مورد بررسی قرار گرفت که گروه دکتری از نظر انسجام تا سطح فوق دیپلم تفاوت معنادار داشت.

بررسی سطح انسجام اجتماعی در ارتباط با پایگاه اقتصادی: برای بررسی سطح انسجام اجتماعی در محلات پشت باغ و فاز یک آزادشهر و ارتباط این عامل با پایگاه‌های اقتصادی ساکنین در محلات، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردیده که نتایج آن در جداول (۴) و (۵) آورده شده است:

جدول ۵- بررسی سطح انسجام اجتماعی در ارتباط با پایگاه اقتصادی با آزمون همبستگی پیرسون در محله پشت باغ

همبستگی پیرسون			
انسجام اجتماعی	پایگاه اقتصادی	نوع تحلیل	
۰/۱۷۸	۱	همبستگی پیرسون	پایگاه اقتصادی

	سطح معناداری		۰/۰۰۰
انسجام اجتماعی	همبستگی پیرسون	۰/۱۷۸	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	

(منبع: یافته‌های تحقیق)

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین پایگاه اقتصادی و انسجام اجتماعی در پشت‌باغ رابطه معنادار در سطح معناداری ۰/۰۵ وجود دارد. بدین صورت که هر چه سطح اقتصادی ساکنین محله پشت‌باغ بیشتر شده، میانگین نمرات آنها در انسجام اجتماعی بیشتر می‌شود. در حقیقت افزایش رفاه مادی بگونه‌ای قابل ملموس، انگیزه‌ی مردم محله را برای حضور در اجتماعات و برقراری تعاملات محله‌ای بالا می‌برد و بالعکس هر چه سطح اقتصادی ساکنین کاهش می‌یابد انسجام اجتماعی آنها نیز کاهش خواهد یافت؛ این بدان معنی است که نبود درآمد مناسب و تصور کمک‌های مادی در برخی از همیاری‌ها، عاملی بازدارنده در این مشارکت‌ها تلقی می‌گردد. البته حضور سالخورگان در این محله‌ی قدیمی و ناتوانی در مشارکت آنها و نیز غیربومی‌های ناآشنا و گاه وضعیت نامناسب از لحاظ مادی ایشان، ثبات معناداری این نتیجه‌گیری را نشان می‌دهد.

جدول ۶- بررسی سطح انسجام اجتماعی در ارتباط با پایگاه اقتصادی با آزمون همبستگی پیرسون در محله آزادشهر

همبستگی پیرسون			
	نوع تحلیل	پایگاه اقتصادی	انسجام اجتماعی
پایگاه اقتصادی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۳۶۸
	سطح معناداری		۰/۰۰۲
انسجام اجتماعی	همبستگی پیرسون	۰/۳۶۸	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۲	

(منبع: یافته‌های تحقیق)

همچنین نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون برای آزادشهر نیز معنادار بوده و در سطح معناداری ۰/۰۵ می‌باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه نشان داد که هر چه سطح اقتصادی ساکنین فاز یک آزادشهر بیشتر شود، میانگین نمرات آنها در انسجام اجتماعی نیز بیشتر می‌شود. مردم ساکن در فاز یک آزادشهر، عموماً مردمی در سطح اقتصادی متوسط و رو به بالا می‌باشند که آگاهانه و توانا از لحاظ مادی این محله را برای زندگی برگزیده‌اند؛ این به این معنی است که برخلاف محلات قدیم که جمعیت آن ممکن است از قبل ساکن بوده و امروز می‌توانست استطاعت مالی خرید منزل در آن مکان را نداشته باشد، اکثر مردم آزادشهر در این مکان جدید با شرایط بهتر، قدرت انتخاب داشته و می‌توانند انگیزه‌ی لازم برای مشارکت در حفظ شرایط خود و محله را داشته باشند. اما در این بین مهاجرینی از جرگه‌ی روستاییان و افغانه نیز هستند که بنا به دلایلی این محله را مکان سکونت برگزیدند و آنچنان درآمد بالا و آگاهی از این مشارکت‌ها ندارند (فقط می‌توانند از پس مخارج زندگی و خود برآیند و استطاعت پرداخت هزینه‌ی اضافی را ندارند). بنابراین مادیات می‌تواند به عنوان عامل انگیزشی در برقراری و افزایش انسجام بشمار می‌رود.

بررسی میزان انسجام اجتماعی در رابطه با میزان حس تعلق: به منظور بررسی فرض فوق، میانگین حس تعلق و انسجام اجتماعی با استفاده از آزمون تی بدست آمده است. نتایج آزمون در جداول زیر آورده شده است:

جدول ۷- بررسی میانگین حس تعلق و انسجام اجتماعی در محلات پشت‌باغ و فاز یک آزادشهر با استفاده از آزمون تی

One-Sample Statistics					
Test value:3	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Sig	T
حس تعلق محله‌ای در پشت باغ	۴/۳۸	۰/۹۸۷	۰/۱۴۰	۰/۰۰۰	۷/۹۷۵
حس تعلق محله‌ای در آزادشهر	۴/۱۳	۱/۱۴۳	۰/۰۹۳	۰/۰۰۰	۱۲/۰۷۵
انسجام اجتماعی در پشت باغ	۳/۸۹	۰/۵۲۰۲۳	۰/۰۷۳۵۷	۰/۰۰۰	۸/۷۶۸
انسجام اجتماعی در آزادشهر	۳/۵۳	۰/۴۶۴۸۹	۰/۰۳۷۹۶	۰/۰۰۰	۱۴/۱۱۸

(منبع: یافته‌های تحقیق)

نتایج بدست‌آمده از آزمون در جدول (۶) نشان دهنده‌ی میانگین بالاتر حس تعلق در پشت‌باغ می‌باشد که این احساس تعلق بیشتر، انسجام اجتماعی بیشتری را نیز به همراه داشته است. این در حالی است که میانگین حس تعلق در فاز یک آزادشهر نسبت به پشت‌باغ کمتر و انسجام اجتماعی پایین‌تری را هم بدنبال دارد.

بررسی میزان اثر شاخص‌های انسجام اجتماعی بر میزان حس تعلق: بمنظور بررسی میزان اثر شاخص‌های انسجام اجتماعی بر میزان حس تعلق در محلات پشت‌باغ و فاز یک آزادشهر، از مدل رگرسیون استفاده شده است. تعهد، مسئولیت‌پذیری، مشارکت و روابط محله‌ای متغیرهای وابسته‌ای هستند که اثر حس تعلق محله‌ای به‌عنوان متغیر مستقل بر روی آنها مورد ارزیابی قرار گرفته شده که میزان همبستگی آن در جدول خلاصه مدل در ادامه آورده شده است:

جدول ۸- خلاصه مدل در بررسی ضریب تعیین شاخص‌های انسجام اجتماعی در ارتباط با حس تعلق در محله پشت‌باغ

Model Summary ^b							
تعیین ضریب اهمیت متغیرها	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطا استاندارد از تخمین	دوربین- واتسون	ANOVA ^b	
						آماره	سطح معناداری
تعهد در قبال محله	۰/۷۸۵	۰/۷۱۹	۰/۶۸۱	۰/۱۹۰۶	۱/۹۹	۳۹۷/۰۷	۰/۰۰۰
مسئولیت‌پذیری	۰/۵۱۴	۰/۴۹۰	۰/۴۷۲	۰/۱۳۱۵	۱/۸۷۰	۳۱۹/۴۴	۰/۰۰۰
مشارکت شهروندی	۰/۲۹۸	۰/۲۸۷	۰/۲۷۰	۰/۱۶۷۸	۱/۸۹۰	۴۷۶/۱۳	۰/۰۰۰
روابط محله‌ای	۰/۶۰۸	۰/۵۷۹	۰/۵۶۲	۰/۱۴۵۶	۲/۰۰	۳۶۱/۵۴	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق)

جدول ۹- خلاصه مدل در بررسی ضریب تعیین شاخص‌های انسجام اجتماعی در ارتباط با حس تعلق در فاز یک آزادشهر

Model Summary ^b							
تعیین ضریب اهمیت متغیرها	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطا استاندارد از تخمین	دوربین- واتسون	ANOVA ^b	
						آماره	سطح معناداری
تعهد در قبال محله	۰/۳۹۰	۰/۳۸۶	۰/۳۸۰	۰/۲۲۳۵	۱/۸۹۹	۳۸۷/۰۷	۰/۰۰۰
مسئولیت‌پذیری	۰/۲۸۷	۰/۲۵۳	۰/۲۵۰	۰/۱۴۳۲	۱/۸۱	۴۱۶/۴۴	۰/۰۰۰
مشارکت شهروندی	۰/۴۱۳	۰/۳۹۸	۰/۳۹۱	۰/۱۶۷۵	۱/۹۹	۳۷۹/۱۲	۰/۰۰۰
روابط محله‌ای	۰/۵۴۲	۰/۵۱۲	۰/۴۹۷	۰/۱۹۸۶	۲/۱۵	۳۶۶/۵۴	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق)

جدول فوق تحت عنوان Model Summary یا خلاصه مدل نام دارد که به همراه تحلیل Anova آورده شده است. ضریب تعیین تعدیل شده در جدول فوق نشان دهنده میزانی از واریانس متغیر وابسته می باشد که توسط متغیر یا متغیرهای مستقل تبیین می شود. میزان اثر هریک از متغیرهای وابسته در پشت باغ به ترتیب تعهد (۶۸/۱ درصد)، مسئولیت پذیری (۴۷/۲ درصد)، مشارکت (۲۷ درصد) و روابط محله ای (۵۶/۲ درصد) می باشد که تغییرات حس تعلق را در این محله تبیین می کند. همچنین میزان اثر این متغیرها در فاز یک آزادشهر به ترتیب تعهد (۳۸ درصد)، مسئولیت پذیری (۲۵ درصد)، مشارکت (۳۹/۱ درصد) و روابط محله ای (۴۹/۷ درصد) می باشد که تغییرات حس تعلق را در این محله نشان می دهد. با توجه به اطلاعات بدست آمده، مشخص گردید که بیشترین میزان اثر در رابطه ی مذکور، تعهد در قبال جامعه محلی در پشت باغ و روابط محله ای در فاز یک آزادشهر و کمترین میزان اثر، مشارکت شهروندی در پشت باغ و مسئولیت پذیری در فاز یک آزادشهر می باشد.

اما قسمت مهم در جدول فوق آزمون Anova می باشد که معنی داری کل مدل را مشخص می سازد. با توجه به سطح معناداری بدست آمده در تمامی متغیرها که برابر با ۰/۰۰۰ که بسیار کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد، مدل معنی دار می باشد. از این رو ضریب اهمیت های بدست آمده تصادفی نبوده و قابل استنباط بوده است. در ادامه آخرین جدول مدل تحت عنوان جدول ضرایب آورده شده است که نتایج آن نیز به شرح زیر می باشد:

جدول ۱۰- تعیین ضرایب بتا و تی در بررسی ضریب تعیین شاخص های انسجام اجتماعی در ارتباط با حس تعلق در پشت باغ

Coefficientsa					
تعیین ضریب اهمیت متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta		
تعهد در قبال محله	۰/۷۸۹	۰/۱۲۳	۰/۶۲۱	۷/۵۹۸	۰/۰۰۰
مسئولیت پذیری	۰/۵۶۱	۰/۱۷۰	۰/۳۵۳	۵/۳۴۵	۰/۰۰۰
مشارکت شهروندی	۰/۳۴۶	۰/۲۰۱	۰/۰۵۲	۳/۹۹۸	۰/۰۰۰
روابط محله ای	۰/۶۳۱	۰/۱۵۶	۰/۴۵۸	۶/۷۶۵	۰/۰۰۰

(منبع: یافته های تحقیق)

جدول ۱۱- تعیین ضرایب بتا و تی در ضریب تعیین شاخص های انسجام اجتماعی در ارتباط با حس تعلق در فاز یک آزادشهر

Coefficientsa					
تعیین ضریب اهمیت متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta		
تعهد در قبال محله	۰/۳۹۵	۰/۱۸۷	۰/۳۸۴	۴/۵۴۳	۰/۰۰۰
مسئولیت پذیری	۰/۳۰۲	۰/۲۰۲	۰/۲۹۳	۵/۸۷۶	۰/۰۰۰
مشارکت شهروندی	۰/۵۲۱	۰/۱۷۰	۰/۵۰۳	۴/۵۳۲	۰/۰۰۰
روابط محله ای	۰/۶۵۴	۰/۱۶۳	۰/۶۳۹	۶/۵۳۲	۰/۰۰۰

(منبع: یافته های تحقیق)

آخرین جدول که تحت عنوان ضرایب نام برده می شود بتا یا بتاها را گزارش می کند. با توجه به اینکه بتا همان ضرایب استاندارد شده بوده، هرچه مقدار Beta و t بزرگتر و سطح معناداری کوچکتر باشد، بدین معنا است که متغیر حس تعلق اثر شدیدتری بر شاخص های انسجام اجتماعی دارد. نتایج نشان می دهد تمامی متغیرها مؤثر بوده و فقط

ضریب اهمیت و شدت اثر هریک متفاوت می‌باشد. با توجه به داده‌های بدست آمده به تعیین ضریب اهمیت متغیرها می‌پردازیم:

جدول ۱۲- میزان اثر هریک از مؤلفه‌های انسجام اجتماعی بر اساس ضریب استاندارد در پشت‌باغ

رتبه	میزان اثر	متغیر
۱	٪ ۶۸/۱	تعهد افراد در قبال جامعه محلی و حس تعلق افراد
۳	٪ ۴۷/۲	مسئولیت‌پذیری و حس تعلق افراد
۴	٪ ۲۷	مشارکت شهروندی و حس تعلق افراد
۲	٪ ۵۶/۲	روابط محله‌ای و حس تعلق افراد

(منبع: یافته‌های تحقیق)

جدول فوق نشان‌دهنده تأثیر حس تعلق بر هریک از متغیرهای تعهد در قبال جامعه محلی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت شهروندی و روابط محله‌ای بوده است؛ بدینگونه که در پشت‌باغ بدلیل سابقه سکونت نسبتاً بالا، حس تعلق در بین مردم نقش پررنگی در تعهد افراد نسبت به جامعه محلی خود داشته است؛ افراد یکدیگر و محل زندگی خود را خوب می‌شناسند و خود را در قبال هم و محله خود مسئول می‌انگارند، در نتیجه روابط اجتماعی نسبتاً مناسبی بین آنها برقرار است. مشارکت شهروندی فاکتوری مدرن‌تر و رسمی‌تر (آداب خاص زندگی شهروندی) تلقی می‌گردد و درصد پایین‌تر آن بدلیل وجود جمعیت سالخورده و عدم آگاهی‌های موردنیاز در چنین محله قدیمی برای پذیرش وظایف شهروندی در سطح محله می‌باشد.

جدول ۱۳- میزان اثر هریک از مؤلفه‌های انسجام اجتماعی بر اساس ضریب استاندارد در آزادشهر

رتبه	میزان اثر	متغیر
۳	٪ ۳۸	تعهد افراد در قبال جامعه محلی و حس تعلق افراد
۴	٪ ۲۵	مسئولیت‌پذیری و حس تعلق افراد
۲	٪ ۳۹/۱	مشارکت شهروندی و حس تعلق افراد
۱	٪ ۴۹/۷	روابط محله‌ای و حس تعلق افراد

(منبع: یافته‌های تحقیق)

همچنین جدول فوق، میزان اثر حس تعلق را بر هریک از مؤلفه‌ها در فاز یک آزادشهر نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آنست که روابط محله‌ای نسبت به سایر مؤلفه‌ها درصد بیشتری را شامل می‌شود که این رابطه از آشنایی و روابط قوم و خویشی می‌آید و این حس تعلق، نوعی احساس تعلق اجتماعی است که بر پایه‌ی روابط فامیلی شکل می‌گیرد. ساختار اجتماعی آزادشهر و درصد بالای مهاجرین (حدود ۸۰ درصد) و اتفاقاتی که در این قسمت از شهر افتاده، بدین صورت که افراد زیادی از شهرها و روستاهای اطراف برای کار و اشتغال به یزد آمده و دنباله‌روی مسیر هم شهری‌ها و هم ولایتی‌های خود در این مکان سکنی گزیده‌اند، بنابراین افراد آشنا و خویشاوند با هم رابطه دارند (روابط محله‌ای ۴۹/۷ درصد که عمده درصد آن بر پایه‌ی همین دلیل است)، اما بدلیل عدم سابقه سکونت بالا و همچنین آشنایی ناکافی با محله و مردمان محله، خود را آنچنان متعهد، مسئول و ملزم به مشارکت در امور شهروندی نمی‌دانند. در واقع افزایش حس تعلق است که سبب می‌شود که افراد نسبت به جامعه محلی خود متعهد شوند، که این به نوبه خود باعث افزایش مشارکت آنان در انجام وظایف شهروندی خود می‌باشد.

نتایج

پژوهش حاضر نشانگر این است که ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی اثری متفاوت بر انسجام اجتماعی و میزان آن در محلات قدیم و جدید مورد مطالعه داشته است. باتوجه به بررسی‌های انجام شده در سطح شهر یزد، این موضوع در محله‌ی قدیمی پشت‌باغ که از قدیم‌الایام موضوع همبستگی و مشارکت بعنوان یکی از خصایص انسانی و اساس زندگی بشر که بر برقراری روابط مستمر و سرزندگی و پویایی محلات که بر پایه‌ی چنین روابطی شکل می‌گرفت، بنیان نهاده شده، صدق نمی‌کند. مردم در پشت‌باغ تقریباً به همان شیوه‌ی گذشته زندگی می‌کنند و حفظ روابط اجتماعی در این محله چندان متأثر از تحولات بالاتر نمی‌باشد. این در حالی است که فاز یک آزادشهر محله‌ی جدیدی است که گروه‌های مختلف قومی و مذهبی ساکن در آن نیاز به وجود فاکتوری چون تحصیلات و افزایش آگاهی برای افزایش ارتباطات اجتماعی دارند و معناداری رابطه بین سطح تحصیلات و انسجام اجتماعی این مقوله را اثبات کرد.

درآمد نیز یکی از فاکتورهایی که است نتایج تحقیق نشان داد می‌تواند در افزایش انسجام اجتماعی در محلات مؤثر باشد. همانطور که نتایج آزمون همبستگی پیرسون در پژوهش حاضر نشان داد که رابطه‌ی بین سطح درآمد و انسجام اجتماعی در دو محله معنادار است اما این همبستگی در محله آزادشهر بدلیل متوسط درآمد بیشتر، قوی‌تر بوده است. لذا مردم در فاز یک آزادشهر تمایل بیشتری در مشارکت و برقراری روابط اجتماعی نسبت به محله پشت‌باغ دارند.

در بررسی مقوله احساس تعلق و نقش آن در افزایش روابط اجتماعی، این موضوع در محله پشت‌باغ بیشتر تأثیرگذار بوده است. در واقع مردم در محله پشت‌باغ احساس تعلق خاطر بیشتری به محیط زندگی و سایر ساکنین محلی خود دارند بنابراین روابط اجتماعی گسترده‌تری در سطح محله نسبت به فاز یک آزادشهر برقرار است. به بیان دیگر افزایش حس تعلق در محله آزادشهر (فاز یک) ناشی از حس هویت اجتماعی برگرفته از روابط خویشاوندی (مهاجرت‌های خانوادگی و سکونت در این محله- برقراری رابطه) و نوعی حس آرامش خاطر از هم‌کیش بودن می‌باشد، این در حالی است که تعلق خاطر مردم در محله پشت‌باغ با عناصر هویت‌ساز و کالبد سنتی شکل گرفته بر حسب نیاز عجین شده؛ بطوریکه خاطره مردم را در پیدایش تک تک عناصر محله نشان می‌دهد و به نوعی با تاروپود وجودی آنها پیوند می‌خورد. لذا می‌توان نتیجه گرفت مردم در برابر محله‌ی زندگی خود و جامعه‌ی ساکن در آن احساس تعلق خاطر کرده و برای حفظ ارزش‌های آن می‌کوشند.

پیشنهادها

با توجه به نتایج تحقیق و نارسایی‌های موجود در ایجاد و تقویت انسجام اجتماعی در دو محله‌ی قدیمی پشت‌باغ و جدید فاز یک آزادشهر، پیشنهاد و راهکارهای هریک، بطور جداگانه در ذیل ارائه می‌گردد:

- ایجاد فضاهای عمومی متناسب با شرایط اجتماعی و اقتصادی ساکنین جهت افزایش تمایل برای حضور و مشارکت‌های اجتماعی در محله پشت‌باغ.
- فراهم آوردن امکانات تحصیلی در تقویت و حفظ انسجام اجتماعی محله پشت‌باغ.
- ایجاد زمینه‌های ثبات جمعیت و ماندگاری و عجین شدن ساکنین با قوانین سکونت (حس تعلق) و افزایش مرادوات اجتماعی در فاز یک آزادشهر.
- برپایی مناسبت‌ها و مراسم اجتماعی-گروهی برای حضور بیشتر ساکنین محله و بالارفتن شناخت آنها نسبت هم محله‌ای‌های خود و رشد مشارکت در فاز یک آزادشهر.

قدردانی

این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده مسئول با عنوان «ارزیابی تطبیقی میزان انطباق سازمان فضایی و سازمان اجتماعی در بافت‌های قدیمی و برنامه‌ریزی شده (مطالعه موردی: محلات پشت‌باغ و فاز یک آزاد شهر یزد)» می‌باشد. بدینوسیله از حمایت‌های علمی و معنوی دانشگاه یزد قدردانی می‌شود.

References:

- افروغ، عماد (۱۳۹۳). *فضا و جامعه، فضای شهری و نابرابری اجتماعی (ارائه مدل برای جداسازی فضایی و پیامدهای آن)*. نسخه ۲، انتشارات تهران، انتشارات علمی.
- ازکیا، مصطفی؛ غفاری، غلامرضا (۱۳۸۳). *توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی در ایران*. تهران، نشر نی.
- باقری، اشرف‌السادات (۱۳۸۸). *مقایسه محله‌های شهری در گذشته و حال*. مجموعه مقالات توسعه پایدار محله، جلد ۲، تهران.
- باقری بنجار، عبدالرضا؛ رحیمی، ماریا (۱۳۹۱). *بررسی رابطه سطح همبستگی اجتماعی شهروندان اجتماعی و مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنها (شهروندان در مناطق ۳ و ۱۲ تهران)*. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال ۲، شماره ۵، زمستان. ص ۱۴۳-۱۷۰.
- چلبی، مسعود (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی نظم*. تهران، نشر نی.
- زمانی، فائزه؛ اصغرپور، احمدرضا (۱۳۹۳). *تأثیر ویژگی‌های اجتماعی و فیزیکی فضای شهرداری بر صحت اجتماعی مجتمع‌های مسکونی (مطالعه موردی: مجتمع آپارتمان‌های جدید شهری)*. ششمین همایش ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر شهر سازنده، آبان‌ماه، مشهد.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۵). *دایره‌المعارف علوم اجتماعی*. تهران، مؤسسه کیهان.
- صالحی، اسماعیل (۱۳۸۹). *ویژگی‌های محیطی فضای شهری امن*. تهران، مرکز مطالعات شهری و معماری.
- غفارزاده خوبی، پریسا؛ صباغ دهخوارقانی، صمد (۱۳۹۵). *بررسی رابطه کیفیت زندگی و مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز*. مطالعات جامعه‌شناسی، سال ۹، شماره ۳۳، زمستان، صص ۳۶-۲۵.
- غلامی، محمد؛ حیاتی، عقیل (۱۳۹۲). *بررسی تأثیر هویت فیزیکی بر سلامت روانی (مطالعه موردی، منطقه اوین تهران)*. مجله تحقیقات علوم کاربردی، سیزدهم، شماره ۳۰، پاییز.
- فردوسیان، فرشته (۱۳۹۳). *اصول و مفاهیم طراحی شهری سنتی و مدرن در ایران*. ترجمه کبریا صدیقه رستمی، انتشارات مانی، اصفهان.
- محسنی، منوچهر؛ جاراللهی، اوزرا (۱۳۸۷). *مشارکت اجتماعی در ایران*. تهران: انتشارات آرون.

نوايخش، مهرداد؛ فيروزآبادي، آمنه (۱۳۹۱). *انسجام اجتماعي شهري و عوامل مرتبط با آن در کرمانشاه*. مطالعات جامعه‌شناسي شهري، سال ۲، شماره ۵، زمستان، صص. ۳۳-۵۸.

نيازي، محسن (۱۳۹۰). *مطالعه رابطه بين سطح تحصيلات و سطح يکپارچگي ملي و اجتماعي شهروندان*. مجله ملي مطالعات ملي، دوره ۱۲.

Budria, S., Pereira, P. T (2009). *Education and Wage Dispersion: New Evidence for Europe*. In P. Dolton, R. Asplund & E. Barth (Eds.), *Education and Inequality across Europe*, pp.147-170.

Conceicao, R., Maria da Saudade, B., Antonio, C (2012). *Higher Education and Social Cohesion*. Vol. 2, No. 2, pp.17-24.

Dieckhoff, M., Gash, V (2015). *Unemployed and alone? Unemployment and social participation in Europe*. *International Journal of Sociology and Social Policy*, No.35, pp.67-90. Doi: 10.1108/IJSSP-01-2014-0002.

Eclac (2007). *Social Cohesion: Inclusion and a Sense of Belonging in the United Nations*. Economic Commission Latin America and Caribbean (Eclac), Printed in May.

Hofstetter C.R., Gianos C.L (1997). *Political Talk Radio: Action Speak louder than words*. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, Broad Cast EDUC, Washington, Vol.41, pp.501-515.

Huntington, S (1991). *The Political System in Changing Societies*. Translated by Mohsen Solati, Tehran, Publishing Alam.

Kouz, L (2004). *The Life and Thought of Sociologists, Translation by Mohsen Solati*. Tehran, Scientific Publishing.

OECD (2011). *Education at a Glance 2011*. Paris, OECD Publishing.

Winters, J. V (2011). *Human Capital, Higher Education Institutions, and Quality of life*. MPRA, 28 January.